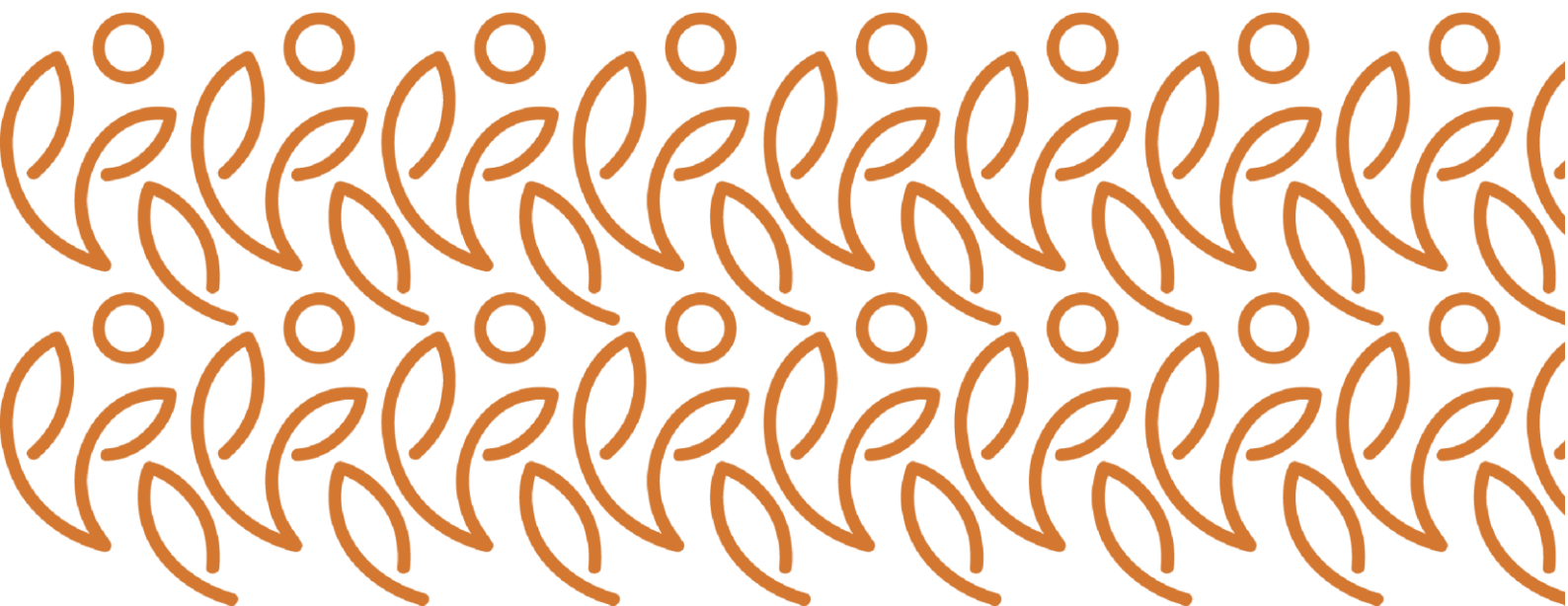

Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen ikäihmisten kuntouttavan päivätoiminnan myöntämisperusteet 1.10.2025 alkaen

26.9.2025 sosiaalijohtaja 139 / 2025

[ID 20286]

Sisällys

1 Johdanto.....	3
2 Kuntouttavan päivätoiminnan toiminta-ajatus.....	3
3 Kuntouttavan päivätoiminnan toimintamuodot	3
3.1 Kokopäivätoiminta ja osapäivätoiminta	4
3.2 Etäpäivätoiminta	4
4 Kuntouttavan päivätoiminnan myöntäminen	5
4.1 Kuntouttavan päivätoiminnan myöntämisen perusteet	5
4.2 Kuntouttavan päivätoiminnan palvelun päättämisen perusteet	8
5 Kuntouttavan päivätoiminnan vaikuttavuuden seuranta	9
6 Kuntouttavan päivätoiminnan asiakasmaksut.....	9

1 Johdanto

Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen tavoitteena on mahdollistaa ikäihmisten kotona asuminen monipuolisilla itsenäistä asumista turvaavilla palveluilla. Ikäihmisten kuntouttava päivätoiminta on Sosiaalihuoltolain (1301/2014) 19§ mukaista osallisuutta ja sosiaalista kanssakäymistä edistävää tai tukevaa palvelua.

Ikäihmisten kuntouttavan päivätoiminnan myöntämisen perusteet mahdollistavat sen, että palvelut voidaan myöntää ja toteuttaa asiakkaille tasapuolisesti ja tarkoituksenmukaisesti.

2 Kuntouttavan päivätoiminnan toiminta-ajatus

Ikäihmisten kuntouttava päivätoiminta on kotona asuville ikäihmisille suunnattua, toimintakykyä ja kuntoutumista edistävää, elämänlaatua ja mielekkyyttä sekä merkityksellisyyden kokemuksia lisäävää ryhmätoimintaa. Kuntouttava päivätoiminta on tavoitteellista toimintaa, jonka tavoitteena on ylläpitää ja parantaa asiakkaan fyysistä kuntoa ja toimintakykyä sekä vahvistaa asiakkaan positiivista minäkuvaa, lisätä osallisuutta ja lievittää yksinäisyyden ja turvattomuuden tunnetta. Kuntouttavan päivätoiminnan avulla tuetaan myös omaishoitajien jaksamista.

Kuntouttavaan päivätoimintaan osallistuminen tukee asiakkaan arjessa selviytymistä ja lisää hänen elämänlaatuaan kotona asumisen ympäristössä. Päivätoiminnassa asiakas pääsee tekemään arkitoimintoja tukevia lihasvoima- ja tasapainoharjoituksia, muisti- ja ajattelutoimintojen harjoituksia, harjoittelemaan erilaisia kädentoimintoja sekä osallistumaan keskusteluihin ja sosiaaliseen yhdessäoloon muiden ikäihmisten kanssa.

Palvelun myöntäminen edellyttää aina ikäihmisten asiakasohjausyksikön tekemää palvelutarpeen selvittämistä. Kuntouttava päivätoiminta on maksullista toimintaa, johon voidaan järjestää maksullinen kuljetus tarvittaessa. Kuntouttava päivätoiminta toteutetaan hyvinvointialueen omana palvelutoimintana ja järjestetään pääsääntöisesti lähipalveluna.

3 Kuntouttavan päivätoiminnan toimintamuodot

Kuntouttavaa päivätoimintaa järjestetään etäpalveluna sekä osapäivä- ja kokopäiväryhminä. Kuntouttavaa osapäivätoimintaa ja kokopäivätoimintaa järjestetään kasvokkain tapahtuvana palveluna kodin ulkopuolella siihen tarkoitetuissa tiloissa. Etäpäivätoimintajakson ajaksi asiakas saa käyttöönsä hyvinvointialueen hallinnoiman laitteen, jonka välityksellä ryhmätoiminta tapahtuu.

Kuntouttavien päivätoimintaryhmien sisältö on samankaltainen toimintamuodosta riippumatta. Kuntouttava päivätoiminta sisältää fyysistä, psyykkistä, sosiaalista ja kognitiivista kuntoutusta. Fyysinen kuntoutus toteutetaan arkitoimintoja tukevin lihasvoima- ja tasapainoharjoituksina, esimerkiksi kuntosaliharjoitteluna (kokopäivä- ja osapäiväryhmissä), tuolijumppana tai erilaisina liikunnallisina peleinä. Psyykkinen kuntoutus kohdentuu tukemaan asiakasta sopeutumaan omaan muuttuneeseen toimintakykyynsä ja ymmärtämään muutoksen merkityksen omassa arjessaan. Kognitiivinen kuntoutus sisältää havaitsemiseen, tarkkaavaisuuteen, muistiin ja oppimiskykyyn liittyviä harjoitteita. Sosiaalisen kuntoutuksen avulla vahvistetaan asiakkaan sosiaalista toimintakykyä, torjutaan syrjäytymistä ja edistetään osallisuutta. Jokaisella päivätoimintakerralla osa ajasta käytetään fyysiseen harjoitteluun ja osa muihin harjoitteisiin.

Kuntouttavan päivätoiminnan asiakkaalle asetetaan henkilökohtaiset tavoitteet, jotka kirjataan asiakkaan toteuttamissuunnitelmaan. Tavoitteiden etenemistä seurataan sovitun jakson aikana ja ennen sen päättymistä.

Kokopäiväryhmään sisältyy lounas ja kahvi, osapäiväryhmään joko kahvi tai osassa ryhmistä lounas ja kahvi. Koko- ja osapäivätoimintaryhmiin järjestetään maksullinen kuljetus tarvittaessa, kuljetus järjestetään ryhmäkuljetuksina.

3.1 Kokopäivätoiminta ja osapäivätoiminta

Kokopäivätoimintaryhmät kokoontuvat kerran viikossa 4-5 tunnin ajan. Asiakkaan toimintakyvyn tulee olla sellainen, että hän jaksaa osallistua koko päivään.

Osapäivätoimintaryhmät kokoontuvat kerran viikossa 2-3 tunnin ajan.

Osapäivätoiminnassa päivätoimintapäivä on lyhyempi kuin kokopäivätoiminnassa.

Osapäivätoiminta on tarkoitettu niille asiakkaille, jotka eivät pysty / halua osallistua kokopäivätoimintaan.

3.2 Etäpäivätoiminta

Etäpäivätoimintaryhmät kokoontuvat 1-2 kertaa viikossa noin 60 minuuttia kerrallaan.

Etäpäivätoiminta on tavoitteellista, ääni- ja videovälitteistä pienryhmätoimintaa, joka

tukee toimintakykyä, kuntoutumista ja kotona asumista. Etäpäivätoimintaryhmässä voi olla asiakkaita koko hyvinvointialueelta.

4 Kuntouttavan päivätoiminnan myöntäminen

Kuntouttavaa päivätoimintapalvelun ensimmäinen jakso myönnetään aina määräaikaisena palveluna noin kuuden kuukauden ajaksi. Mikäli asiakkaan kuntouttavan päivätoiminnan palvelutarve jatkuu, asiakkaalle voidaan myöntää perään toinen määräaikainen jakso tai harkinnalla myös toistaiseksi voimassa oleva palvelu, mikäli katsotaan asiakkaan erityisesti hyötyvän kuntouttavan päivätoiminnan palvelusta. Perusteena toistaiseksi voimassa olevalle palvelulle on, että se on osa omaishoitoperheen tilannetta tukevaa palvelukokonaisuutta tai muistioireisen henkilön kotona asumisen onnistumiseksi päivätoimintaan osallistuminen arvioidaan tärkeäksi tukipalveluksi. Etäpäivätoiminta on aina määräaikaista.

4.1 Kuntouttavan päivätoiminnan myöntämisen perusteet

Kuntouttava päivätoiminta on tarkoitettu kotona asuville asiakkaille. Sitä ei myönnetä ympärivuorokautisen asumispalvelun eikä yhteisöllisen asumisen asiakkaille, joissa tavoitteellista sosiaalista kanssakäymistä edistävää toimintaa toteutetaan palvelun sisällä. Päivätoimintaa ei voida myöskään myöntää asiakkaalle, joka saa kuntouttavan lyhytaikaisasumisen palvelua vähintään kaksi viikkoa kuukaudessa.

Myöntämisen edellytyksenä on lisäksi, että asiakkaan on arvioitu erityisesti hyötyvän ryhmämuotoisesta kuntoutuksesta, ja hän kykenee sitoutumaan tavoitteelliseen toimintaan. Etäpäivätoiminnan myöntämisen edellytyksenä on lisäksi, että asiakas kykenee hyödyntämään etäpalvelulaitteistoa.

Päivätoiminnan kaikkia ryhmiä koskevat myöntämisperusteet:

- asiakkaan toimintakyky on alentunut tai vaarassa alentua
- asiakkaan päivittäisissä toiminnoissa on rajoitteita
- asiakkaalla on vähän sosiaalisia kontakteja, hänellä esiintyy yksinäisyyttä tai alakuloa
- asiakkaan kotona asuminen on vaikeutunut tai on olemassa riski palvelujen lisäämiseen lähitulevaisuudessa (esim. kotihoitopalveluiden aloittaminen tai lisääminen)

- asiakas ei kykene itsenäisesti osallistumaan kuntien, yhdistysten tai muiden tahojen järjestämiin toimintoihin
- asiakas kykenee osallistumaan säännölliseen ryhmätoimintaan siten, että pystyy toimimaan ryhmässä ohjauksen turvin tai yhden työntekijän avustuksella.
- asiakkaalla itsellä on kiinnostusta osallistua tavoitteelliseen ryhmätoimintaan.

Vanhuspalvelulain (604/2022) mukaan kunnilla on velvollisuus käyttää iäkkään henkilön palvelutarpeen ja toimintakyvyn arvioinnissa RAI-arviointivälineistöä. RAI-järjestelmä on standardoitu tiedonkeruun ja havainnoinnin, hoidon- ja palvelutarpeen arviointijärjestelmä. RAI-järjestelmää käyttämällä asiakkaiden palvelutarpeet selvitetään yhdenmukaisesti ja monipuolisesti. Järjestelmän eri mittarit mittaavat asiakkaan arjessa suoriutumista, kognitiivista ja psyykkistä toimintakykyä, mutta myös sosiaalista toimintakykyä ja hyvinvointia, terveydentilaa, ravitsemusta ja kipua. Asiakkaan palvelutarpeen arviointia tehdään moniammatillisesti.

Asiakkaan palvelun tarve arvioidaan aina yksilöllisesti. Päätöksenteossa käytetään harkintaa asiakkaan yksilöllisen tarpeen niin edellyttäessä. Laaja-alaisesta RAI-toimintakykyarviointista muodostuvat mittaritulokset ohjaavat päätöksentekoa.

Kuntouttavan päivätoiminnan myöntämisessä päätöksenteon tukena käytetään seuraavia RAI-mittareita: CPS (kognitiomittari), ADLH (arkisuoriutuminen, perustoiminnot), DRS (masennuksen oiremittari), SOCWD (sosiaalinen vetäytyminen) tai SOCFUNC (sosiaaliset suhteet) -herätteen laukeaminen ja ABS (haastava käyttäytyminen). Näiden lisäksi ennen päivätoiminnan myöntämistä asiakkaan kohdalla arvioidaan myös DRRSR (itsearvioitu mieliala) ja FALLS (kaatumisriski), mutta niillä ei ole vaikutusta palvelun myöntämiseen.

RAI:n keskeiset mittarit	Mittarin arvo	Kuvaus
CPS (0-6)	0-2 (erityisellä harkinnalla 3) Kognitiomittarin arvon selite: ei kognitiivisia häiriötä (0), rajatilainen kognitiivinen häiriö (1), kognition lievä heikkeneminen (2) , kognition keskivaikea heikkeneminen (3), kognition keskivaikea-vaikea heikkeneminen (4), kognition vaikea heikkeneminen (5),	Kognitiomittari (tarkkaavaisuus, päätöksenteko, kielen ymmärtäminen, oppiminen, ajattelu). Mittarin tulos muodostuu 4 kysymyksen perusteella: päivittäiseen päätöksentekoon liittyvät kognitiiviset taidot, muisti/mieleen palauttaminen lähimuisti, ymmärretyksi

	kognition erittäin vaikea heikkeneminen (6).	tuleminen (ilmaisukyky), kyky syödä itse.
ADLH (0-6)	0-3 Arkisuoriutumisen arvon selite: itsenäinen (0), ohjauksen tarvetta (1), tarvitsee rajoitetusti apua (2), tarvitsee runsaasti apua 1 (3), tarvitsee runsaasti apua 2 (4), autettava (5), täysin autettava (6).	Arkisuoriutuminen, perustoiminnot. Mittarin arvo muodostuu 4 kysymyksen perusteella: henkilökohtainen hygienia, liikkuminen, wc:n käyttö, syöminen
DRS (0-14)	alle 9 Masennuksen oiremittarin arvon selite: ei masennusta (0-2), masennusepäily, kohtalaisesti oireita (3-8), masennusepäily, runsaasti oireita (9-14).	Masennuksen oiremittari. Mittarin tulos muodostuu 7 kysymyksen perusteella: kielteiset ilmaisut, jatkuva kiukku itseä tai muita kohtaan, epärealistisiksi tulkittavat pelonilmaisut, toistuvat terveyteen liittyvät valitukset, toistuva ahdistunut valitus tai terveydentilaan liittymättömät huolenaiheet, surullinen, tuskaisen oloinen tai huolestuneita kasvojen ilmeitä, itkuisuus, kyynelehtiminen.
SOCWD (0-12) tai SOCFUNC (0-1)	SOCWD vähintään 1 TAI SOCFUNC 1 Sosiaalisen vetäytymisen arvon selite: oire ei ole ilmennyt (0), oire on olemassa, mutta ei ole ilmennyt viimeksi kuluneen 3 vuorokauden aikana (1), oire on ilmennyt 1-2 vuorokautena viimeksi kuluneen 3 vuorokauden aikana (2), oire on ilmennyt päivittäin viimeksi kuluneen 3 vuorokauden aikana (3). Mittarin arvot muodostuvat oireiden ilmenemisen vastaustasojen yhteenlasketusta summasta. Sosiaaliset suhteet SOCFUNC:heräte muodostuu, mikäli	Sosiaalinen vetäytyminen. Mittarin arvo muodostuu 4 kysymyksen perusteella: motivaation puute – spontaanin tavoitteellisen toiminnan puuttuminen, vetäytyminen kiinnostuksen kohteista, vähentynyt sosiaalinen kanssakäyminen ja ilmaisut, myös sanattomat, jotka kuvastavat mielihyvän kokemisen puuttumista. Sosiaalisen vetäytymisen mittaria käytetään palvelutarpeen arvioinnissa siihen saakka, kunnes RAI CHA-väline on käytteenotettu. Sen jälkeen SOCFUNC-heräte

	asiakkaalla täyttyy kolme seuraavista ehdoista: kokee itsensä yksinäiseksi tai on ahdistunut sosiaalisen aktiivisuuden vähenemisestä ja on yksin pitkiä aikoja, asiakkaalla on kohtalainen kognitiivisen toimintakyvyn taso (CPS korkeintaan 3), kykenee ymmärtämään toisia ainakin jonkin verran.	toimii palvelutarpeenarvioinnin mittarina.
ABS (0-12)	Alle 5 Haastavan käyttäytymisen arvon selite: ei merkkejä käytösoireista / aggressiivisesta käyttäytymisestä (0), lieviä / kohtalaisia merkkejä käytösoireista / aggressiivisesta käyttäytymisestä (1-4), merkkejä / riskitekijöitä vakavammista käytösoireista / aggressiivisesta käyttäytymisestä (5-12). Myöntämisen yhteydessä arvioidaan mahdollisen käytösoireen luonne, kuinka se vaikuttaa ryhmässä toimimiseen.	Haastava käyttäytyminen. Mittarin arvo muodostuu 4 kysymyksen perusteella: karkea kielenkäyttö, pahoinpitely, sosiaalisesti sopimaton tai häiritsevä käyttäytyminen, hoitotoimien vastustelu.

Taulukko 1. Arvioinnissa käytettävien RAI-mittarien sisällöt ja arvot.

4.2 Kuntouttavan päivätoiminnan palvelun päättämisen perusteet

Kuntouttava päivätoiminta voidaan päättää ennen myönnetyn määräajan päättymistä, mikäli

- asiakas haluaa lopettaa kuntouttavan päivätoiminnan
- asiakkaan kuntoutumisen tavoitteet eivät enää toteudu toimintakyvyn alenemisen vuoksi.
- asiakkaan toimintakyky on alentunut niin, että tarvitsee runsaasti apua ryhmätoiminnassa selviytyäkseen.

- asiakkaalla on ryhmän toimintaa haittaavia käytösoireita tai muusta syystä asiakas ei kykene toimimaan ryhmässä.
- asiakas jättää osallistumatta päivätoiminnan ryhmään ilman perusteltua syytä useita kertoja. Kuukauden jatkunut poissaolo aiheuttaa myönnetyn päivätoimintapalvelun uudelleen arvioinnin (poikkeuksena perusteltu lyhytaikainen terveydellinen syy).
- asiakkaan kuntoutumisen tavoitteet ovat toteutuneet, ja asiakas selviää kevyemmillä palveluilla, eikä muitakaan perusteita kuntouttavan päivätoiminnan jatkamiselle ole.
- asiakas muuttaa ympärivuorokautisen asumisen tai yhteisöllisen asumisen yksikköön tai asiakkaalle on myönnetty kuntouttavan lyhytaikaisasumisen palvelu vähintään kahdeksi viikoksi kuukaudessa.

Tarvittaessa ennen palvelun päättymistä asiakkaan palvelutarve arvioidaan ja käydään keskustelu palvelun päättämisen perusteista. Jos asiakas siirtyy asumispalveluiden piiriin, ei keskustelua tarvitse käydä. Palvelun päättämisestä tehdään asiakkaalle oikeasuvaatimuskelpoinen päätös.

5 Kuntouttavan päivätoiminnan vaikuttavuuden seuranta

Kuntouttavan päivätoiminnan asiakkaan kanssa yhdessä laaditaan hänelle laaditun asiakassuunnitelman pohjalta toteuttamissuunnitelma, missä määritellään yksilölliset tavoitteet päivätoiminnalle. Palvelun jatkuessa kauemmin kuin 6 kuukauden määräaika, suunnitelmaa päivitetään säännöllisesti.

Kuntouttavan päivätoiminnan asiakkaan toimintakykyä arvioidaan säännöllisesti RAI-osittaisarvioinnilla. Mittareina ovat lyhyt fyysisen suorituskyvyn testistö SPPB, itsearvioitu mieliala DRSSR sekä sosiaalisen vetäytymisen mittari SOCWD. RAI-mittarit antavat tietoa myös kuntouttavan päivätoiminnan vaikuttavuudesta.

6 Kuntouttavan päivätoiminnan asiakasmaksut

Kuntouttavasta päivätoiminnasta peritään Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen aluevaltuuston hyväksymä asiakasmaksu, joka on erisuuruinen riippuen siitä, onko kyseessä kokopäivä-, osapäivä- vai etäpäivätoiminnan ryhmä.

Tarpeen mukaan myönnetystä kuljetuksesta peritään erillinen kuljetusmaksu. Kuljetusmaksu peritään myös niissä tapauksissa, kun asiakas jättää perumatta kuljetuksen, eikä saavu päivätoimintaan, mikäli erityistä perustetta kuljetuksen perumatta jättämiseen ei ole.